



KAHRAMANMARAŞ İSTİKLAL ÜNİVERSİTESİ
KAHRAMANMARAŞ İSTİKLAL UNIVERSITY

1. Uluslararası İstiklal Sempozyumu
1. International İstiklal Symposium

DEPREM VE KAHRAMANMARAŞ TURİZMİ ÇALIŞTAYI
EARTHQUAKE AND KAHRAMANMARAŞ TOURISM WORKSHOP

7 Şubat/February 2024

Çalıştay Raporu / Workshop Report



ONİKİŞUBAT
BELEDİYESİ



**DEPREM VE KAHRAMANMARAŞ TURİZMİ
ÇALIŞTAYI**

**EARTHQUAKE & KAHRAMANMARAŞ TOURISM
WORKSHOP**

ÇALIŞTAY SONUÇ RAPORU

WORKSHOP RESULT REPORT

07 Şubat 2024

07 February 2024

KAHRAMANMARAŞ, TÜRKİYE

Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi
Kahramanmaraş İstiklal University

I. Uluslararası İstiklal Sempozyumu kapsamında düzenlenmiştir.
Organized within the scope of the 1st International İstiklal Symposium

Bütün hakları saklıdır. © 2024 Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi

Bu eserin bir kısmı veya tamamı Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi Rektörlüğünün izni olmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz kopya edilemez.

All rights reserved. © 2024 Kahramanmaraş İstiklal University

Part or all of this work cannot be reproduced or copied in any way without the permission of Kahramanmaraş İstiklal University Rectorate.

Çalıştay Yürütücüsü / Executive

Asst. Prof. Dr. Begüm İLBAY VATAN

Dizgi / Typesetting

Assoc. Prof. Dr. Meryem GEÇİMLİ

Kapak Tasarımı/Cover Design

Asst. Prof. Dr. Kemal KÖKSAL

Basım Tarihi ve Yeri: Ağustos 2024, Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi, Kahramanmaraş/TÜRKİYE

Printed in: August 2024, Kahramanmaraş İstiklal University, Kahramanmaraş/TÜRKİYE

eISBN: 978-625-94679-2-4

Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi Yayın No:3

ÖN SÖZ

Şüphesiz ki ülkemizin belkemiği olan turizm sektörünün büyümesi ve uzun vadeli devamlılığının sağlanması ancak doğru bir yönetim ve planlama sistemine sahip olmakla mümkündür. Dünyanın önde gelen ve en başarılı turistik destinasyonlarına baktığımızda, sektör paydaşlarının işbirliğini ve etkin bir yönetim yapısını görmekteyiz. Bu noktada, Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi olarak 1. Uluslararası İstiklal Sempozyumu kapsamında düzenlediğimiz “Deprem ve Kahramanmaraş Turizmi Çalıştayı” ile 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremlerin ardından Kahramanmaraş turizm sektörünün yeniden planlanmasına destek olmayı amaçlamış bulunmaktayız.

Farklı disiplinlerden 12 değerli akademisyenin ve 10 turizm sektörü temsilcisi ile yerel paydaşın bir araya gelmesini sağlayan çalıştayımız ile Kahramanmaraş turizm sektörünün öncelikli sorunlarının belirlenmesi ve bu sorunlara çözüm önerilerinin geliştirilmesi önceliğimiz olmuştur. Disiplinler arası bir niteliğe sahip çalıştayımız, sorunları farklı perspektiflerden ele almamıza ve daha etkili çözüm önerileri geliştirmemize olanak sağlamıştır. Çalıştay katılımcıları, Kahramanmaraş'ın turizm potansiyelini artırmak için özellikle doğa turizmi, kültür turizmi, gastronomi turizmi, sağlık turizmi ve ilimizde katma değer yaratacak diğer alternatif turizm türleri bağlamında stratejiler ve çözüm önerileri geliştirmeyi hedeflemiştir.

Depremi yarattığı zorluklara rağmen, Deprem ve Kahramanmaraş Turizmi Çalıştayı'nın Kahramanmaraş'ın turizm potansiyelini artırmak için büyük bir fırsat olduğuna inanıyoruz. Bu çalıştay, ilimizin turizm sektörünü canlandırmak ve sürdürülebilir bir turizm endüstrisi oluşturmak için atılacak adımlara ışık tutacaktır.

Çalıştayımızın gerçekleşmesine katkı sağlayan herkese teşekkür ederiz. Katılımcıların değerli görüşleri ve önerileriyle birlikte, Kahramanmaraş'ın turizm potansiyelini gerçekleştirmek için birlikte çalışmayı dört gözle bekliyoruz. Birlikte Kahramanmaraş'ın turizm potansiyelini artırma ve şehre katma değer sağlama yolunda önemli adımlar atacağımıza inanıyoruz.

Prof. Dr. İsmail BAKAN

Rektör

Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi

ÖN SÖZ

Konumu ve doğal özellikleri ile yüzyıllardır farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış olan Kahramanmaraş ilinin tarihi zenginlikleri ve kültürel çeşitliliği, ilin turizm potansiyeli açısından dikkat çekicidir. Ancak, 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş merkezli iki büyük deprem, henüz emekleme döneminde olan Kahramanmaraş turizm sektörünü daha büyük sorunlarla karşı karşıya bırakmıştır. Kahramanmaraş'ın turizm alanında atağa geçmesi ve gelişmesi adına gerçekleştirilen “Deprem ve Kahramanmaraş Turizmi Çalıştayı” bu bağlamda önemli katkılar sağlamayı amaçlamıştır.

Çalıştay, Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi öncülüğünde ve Kahramanmaraş Valiliği, Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası, Dulkadiroğlu Belediyesi ve Onikişubat Belediyesi sponsorluğu ile düzenlenmiştir. Kahramanmaraş'ın turizm potansiyelini değerlendirmek, sorunlarını belirlemek, sorunlara çözüm önerileri geliştirmek, ilin turizm açısından sahip olduğu zenginlikleri ortaya çıkarmak ve bu zenginlikleri en etkin şekilde değerlendirmek için stratejiler belirlemek çalıştayı temel gerekçeleridir.

Çalıştay kapsamında Kahramanmaraş'ın turizm potansiyeli “kültür turizmi”, “gastronomi turizmi”, “sağlık turizmi”, “doğa turizmi” ve “diğer alternatif turizm türleri” olmak üzere beş temel başlık altında incelenmiş ve ilin sahip olduğu kaynaklar ve turizm olanakları detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Çalıştay, farklı disiplinlerden akademisyenlerin, turizm sektörü temsilcilerinin ve yerel yönetim yetkililerinin katılımıyla gerçekleşmiştir. Gerçekleşen disiplinlerarası iş birliği, Kahramanmaraş'ın turizm potansiyelinin daha kapsamlı değerlendirilmesine olanak sağlamıştır. Çalıştayda ortaya çıkan bulguların ve önerilerin, Kahramanmaraş'ın turizm potansiyelini artırmak ve sürdürülebilir bir turizm modeli oluşturmak adına önemli bir kaynak olacağı düşünülmektedir. Ayrıca çalıştay sonuçlarının il yöneticilerine, turizm paydaşlarına ve ilgili kurumlara yol gösterici bir kılavuz olması beklenmektedir.

“Deprem ve Kahramanmaraş Turizmi Çalıştayı” sonuç raporunu depremde kaybettiğimiz vatandaşlarımıza ithaf ederken, sözlerimi çalıştayı gerçekleştirmesinde emeği geçen Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi Rektörü ve 1. Uluslararası İstiklal Sempozyumu Onursal Başkanı Sayın Profesör Doktor İsmail BAKAN'a, 1. Uluslararası İstiklal Sempozyumu Düzenleme Kurulu Başkanı Sayın Doçent Doktor Meryem GEÇİMLİ'ye, Sempozyum Düzenleme Kurulundaki tüm akademisyenlere, sempozyum ve çalıştaya sponsor olan kurumlara, katılımcı akademisyenlere ve sektör temsilcilerine teşekkürlerimi sunarak tamamlamak istiyorum.

Doktor Öğretim Üyesi Begüm İLBAY VATAN

Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi



İÇİNDEKİLER

1. ÇALIŞTAY HAZIRLIKLARI	1
1.1. Amaç ve Gerekçe	2
Çalıştayın Amacı	2
Çalıştayın Gerekçeleri	2
Hazırlık Süreci Planlaması	2
1.2. Teknik Hazırlıklar	5
Çalıştay Duyuru Hazırlıkları	5
Gündem ve Tekniğin Belirlenmesi	5
Katılımcıların Belirlenmesi	5
1.3. Organizasyon Hazırlıkları	6
Fiziki Mekânın Belirlenmesi ve Hazırlıkları	6
Davet ve Katılım Teyitleri	6
Çalıştay Bilgilendirme Sunumu	6
2. ÇALIŞTAY ÇALIŞMA GRUPLARI	7
2.1. Doğa Turizmi Çalışma Grubu	8
Grup Yöneticisi	8
Katılımcılar	8
Doğa Turizmi Yarı Yapılandırılmış Gündem Soruları	8
2.2. Kültür Turizmi Çalışma Grubu	10
Grup Yöneticisi	10



Katılımcılar.....	10
Kültür Turizmi Yarı Yapılandırılmış Gündem Soruları	10
2.3. Gastronomi Turizmi Çalışma Grubu	12
Grup Yöneticisi.....	12
Katılımcılar	12
Gastronomi Turizmi Yarı Yapılandırılmış Gündem Soruları.....	12
2.4. Sağlık Turizmi Çalışma Grubu.....	14
Grup Yöneticisi.....	14
Katılımcılar	14
Sağlık Turizmi Yarı Yapılandırılmış Gündem Soruları	14
2.5. Diğer Alternatif Turizm Türleri Çalışma Grubu	16
Grup Yöneticisi.....	16
Katılımcılar	16
Diğer Alternatif Turizm Türleri Yarı Yapılandırılmış Gündem Soruları.....	16
3. ÇALIŞTAY ÇIKTILARI	18
3.1. Doğa Turizmi.....	19
Mevcut Durum Stratejik Plan	19
Kahramanmaraş'taki İşletmelere Yönelik Stratejik Plan	20
Öncelik Verilmesi Gereken Eylem Planları	22
Doğa Turizmi İmajı Eylem Planı.....	23
Doğa Turizmi Markalaşma Eylem Stratejisi	25
Doğa Turizmi Ziyaretçi Memnuniyeti.....	26
3.2. Kültür Turizmi.....	28



Sorunlar	28
Çözüm Önerileri	28
3.3. Gastronomi Turizmi	32
3.4. Sağlık Turizmi	34
3.5. Diğer Alternatif Turizm Türleri.....	37
4. SON SÖZ	42
5. EKLER	43
5.1. EK-1. ÇALIŞTAY AFİŞİ.....	43
5.2. EK-2. ÇALIŞTAY İNTERNET SİTESİ	44
5.3. EK-3. ÇALIŞTAY DAVET MEKTUBU ÖRNEĞİ	45
5.4. EK-4. ÇALIŞTAY KATILIM BELGESİ ÖRNEĞİ	46



TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Etkinlik Kontrol Listesi	3
Tablo 2. Mevcut Durum Stratejik Plan	19
Tablo 3. Kahramanmaraş'taki İşletmelere Yönelik Stratejik Plan	20
Tablo 4. Öncelik Verilmesi Gereken Eylem Planları	22
Tablo 5. Doğa Turizmi İmajı Eylem Planı.....	23
Tablo 6. Doğa Turizmi Markalaşma Eylem Stratejisi	25
Tablo 7. Doğa Turizmi Ziyaretçi Memnuniyeti	26



GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1. Doğa Turizmi Çalışma Grubu	8
Görsel 2. Kültür Turizmi Çalışma Grubu.....	10
Görsel 3. Gastronomi Turizmi Çalışma Grubu	12
Görsel 4. Sağlık Turizmi Çalışma Grubu.....	14
Görsel 5. Diğer Alternatif Turizm Türleri Çalışma Grubu	16



ÇALIŞTAY HAZIRLIKLARI

I. Uluslararası İstiklal Sempozyumu kapsamında gerçekleşen Deprem ve Kahramanmaraş Turizmi Çalıştayı'nın organizasyonu, planlaması ve hazırlıkları Sempozyum Onursal Başkanı Sayın Prof. Dr. İsmail BAKAN, Düzenleme Kurulu Başkanı Sayın Doç. Dr. Meryem GEÇİMLİ, Düzenleme Kurulu Üyeleri ve çalıştay yürütücüsü Dr. Öğr. Üyesi Begüm İLBAY VATAN tarafından 10 Aralık 2023 tarihinde başlatılmıştır.

Hazırlıklar kapsamında; amaç ve gerekçelerin belirlenmesi, teknik ve organizasyon hazırlıklarının gerçekleştirilmesi, çalıştay gündemi ve içeriğinin hazırlanması, katılımcı listesinin oluşturulması, raportörlük ve moderasyon işlemleri ile raporlama gibi süreçler aşamalandırılmıştır. Bu aşamalarla ilgili detaylı bilgiler ilgili başlıklar altında açıklanmıştır.



AMAÇ VE GEREKÇE

Çalıştay hazırlıklarının ilk aşamasında, çalıştayın amacı ve gerekçeleri belirlenmiştir. Belirlenen amaç ve gerekçeler aşağıdaki gibidir.

Çalıştayın Amacı

Bu çalıştay ile Kahramanmaraş ilinin turizm çeşitliliğinin değerlendirilmesi, turizm kaynaklarının daha etkin nasıl kullanılabileceğinin ele alınması, paydaşlar arası iş birliğinin çerçevesinin çizilmesi, ildeki kurumların turizme yönelik gündemlerine temel teşkil edilmesi ve deprem sonrası turizm özelinde öncelik verilmesi gereken eylem planlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Çalıştayın Gerekçeleri

Çalıştayın gerekçeleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Acil ihtiyaçların belirlenmesi; deprem sonrası bölgede turizm alanında ortaya çıkan acil ihtiyaçların belirlenmesi, bölgedeki turizm potansiyelinin yeniden yapılandırılması ve iyileştirilmesi için öneriler geliştirmek,
- Turizm altyapısının değerlendirilmesi; depremin bölgedeki turizm altyapısına verdiği ciddi zararların ve turizm altyapısının mevcut durumunun tespit edilerek yeniden inşa sürecine katkı sağlamak,
- Turizm yatırımlarının yeniden planlanması; deprem sonrası, bölgedeki turizm yatırımlarının stratejik olarak yeniden planlanmasına katkı sağlamak ve yeniden yapılanma için bir yol haritası çizmek,
- Turizm tanıtım stratejilerinin güncellenmesi; deprem sonrası, bölgenin turizm tanıtım stratejilerini gözden geçirmek ve bölgenin yeni koşullarına uygun tanıtım stratejilerinin belirlenmesine yardımcı olmak,
- Toplumsal katılım ve paydaş iş birliği; bölgedeki yerel halkın ve turizm paydaşlarının katılımını sağlamak ve turizm sektörünün yeniden canlandırılmasında önemli bir araç olmak,
- Sosyal ve ekonomik canlandırma; Kahramanmaraş'taki turizm sektörünün canlandırılmasına, bölgenin sosyal ve ekonomik iyileşmesine katkı sağlanmasına ve bölgede turizmin sürdürülebilir büyümesine olanak tanımaktır.

Hazırlık Süreci Planlaması

Çalıştay hazırlık süreci 10 Aralık 2023 tarihinde başlamış ve çalıştay hazırlıkları için bir kontrol listesi oluşturulmuştur. Kontrol listesi aşağıdaki Tablo 1'de yer almaktadır.



Tablo 1. Etkinlik Kontrol Listesi

Etkinlik Adı: Deprem ve Kahramanmaraş Turizmi Çalıştayı	
Etkinlik Yeri: Kahramanmaraş EXPO 2023 Kelebek ve Uğur Böceği Bahçesi Toplantı Salonu	
Etkinlik Tarihi: 7 Şubat 2024	
AŞAMALAR	FAALİYET
Ön hazırlıklar	Çalıştayın amacının ve gerekçelerinin belirlenmesi
	Tarihin belirlenmesi ve kesinleştirilmesi
	Davetli listesinin belirlenmesi ve kesinleştirilmesi
	Programın belirlenmesi ve kesinleştirilmesi
	Görev dağılımının yapılması
Organizasyon Hazırlıkları	Davetiyelerin tasarlanması ve bastırılması
	Afişin tasarlanması ve bastırılması
	Katılımcılara dağıtılacak basılı materyallerin hazırlanması
	Fotoğraf makinesi ile çekimlerin planlanması
	Yaka kartlarının tasarlanması ve bastırılması
	Öğle yemeği ve kahve molasının organize edilmesi
	Katılımcı imza listesinin hazırlanması
Teknik Hazırlıklar	Çalıştay yönteminin belirlenmesi
	Bilgilendirme sunumunun hazırlanması
	Grup yöneticilerinin (Moderatörlerin) belirlenmesi



	Raportörlerin belirlenmesi
	Grup yöneticilerinin ve raportörlerin bilgilendirilmesi
Değerlendirme	Etkinlik raporunun hazırlanması
	Etkinlik raporunun paydaşlarla paylaşılması



TEKNİK HAZIRLIKLAR

Çalıştay Duyuru Hazırlıkları

Çalıştayın duyurulması, çalışmaya katılımın artırılabilmesi ve katılımcıların belirlenmesi amacıyla ilk aşamada Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi İletişim Fakültesi Görsel İletişim Tasarımı Bölümü öğretim üyelerinden Dr. Öğr. Üyesi Kemal KÖKSAL çalıştay için bir afiş hazırlamıştır (Ek-1). Sonrasında bir internet sayfası hazırlanarak çalıştayın afişi ve çalışmaya dair tüm duyurular bu sayfada yayınlanmıştır (Ek-2).

Gündem ve Tekniğin Belirlenmesi

Çalışmaya farklı disiplinlerden akademisyenlerin yanı sıra Kahramanmaraş ili turizm paydaşlarının katılım göstermesi planlanmıştır. Katılımcıların görüşleri doğrultusunda en etkili sonuçlara ulaşmak ve bu sonuçları raporlamak için 5 turizm alternatifi bazında çalışma grupları oluşturulmuştur.

Davet edilen katılımcılar çalıştayın ilk aşamasında çevrim içi bir ön bilgilendirme toplantısına davet edilmiştir. Bu toplantıda çalışma grupları oluşturulmuş, grup yöneticileri ve raportörlerin kimler olacağı belirlenmiştir. Çalışma grupları için yarı yapılandırılmış sorular ile gündemler oluşturularak bir çerçeve çizilmiştir. Katılımcıların bu çerçeve üzerinden tüm öneri, değerlendirme ve tespitlerini “beyin fırtınası” yöntemi ile belirtmeleri istenmiştir. Bu yöntemin tercih edilmesinin nedeni ise tüm fikirlerin filtrelenmeden ve eleştirilmeden yer almasının sağlanmasıdır. Beyin fırtınası yönteminin temel kuralları ise şu şekilde sıralanmıştır:

- Tüm fikirler elde edilmeli ve listelenmelidir.
- Hiçbir fikir eleştirilmemelidir.
- Fikirler özgürce ifade edilebilmelidir.
- Gruplardaki tüm paydaşlar fikirlerini ortaya koyana kadar süreç devam etmelidir.
- Benzer fikirler sınıflandırılmalı ve geliştirilmelidir.

Katılımcıların Belirlenmesi

Çalıştay için katılımcı listesi oluşturulurken sektörle ilişkili görevi, yetkisi, bilgisi ve deneyimi olan kişi ve kurumlar listelenmiştir. Farklı disiplinlerden akademisyenlere ve Kahramanmaraş ili turizm paydaşlarına “davet mektubu” gönderilmiştir (Ek-3). Davete yanıt veren 22 kişi ile çalıştay gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılım gösterenlere “katılım belgesi” takdim edilmiştir (Ek-4).



ORGANİZASYON HAZIRLIKLARI

Çalıştayın etkili ve verimli gerçekleştirilmesi için fiziki mekânın, gerekli donatı ve ekipmanların organize edilmesi ve katılım teyit işlemleri için ön hazırlıklar yapılmıştır.

Fiziki Mekânın Belirlenmesi ve Hazırlıkları

Deprem ve Kahramanmaraş Turizmi Çalıştayı 1. Uluslararası İstiklal Sempozyumu kapsamında gerçekleştirildiğinden çalıştayın sempozyum alanında yürütülmesine karar verilmiştir. Bu doğrultuda Kahramanmaraş EXPO 2023 Kelebek ve Uğur Böceği Bahçesindeki toplantı salonunda çalıştay düzeni alınmıştır. İlgili toplantı salonunda masa ve sandalyeler 5 farklı çalışma grubu için hazır hale getirilmiştir. Çalıştay gruplarının ihtiyaç duyacağı kâğıt, kalem gibi kırtasiye malzemeleri ile su ihtiyaçları karşılanmıştır. Ayrıca, kahve/çay molası ve öğle yemeği için gerekli anlaşmalar yapılarak katılımcılara ikram edilmiştir.

Davet ve Katılım Teyitleri

Çalıştay için katılımcı listesi oluşturulduktan sonra isme özel davet mektupları gönderilmiştir. Sonrasında davetliler tek tek aranarak katılım teyidi alınmıştır.

Çalıştay Bilgilendirme Sunumu

Katılımcılar salona giriş yaptıktan ve çalışma grupları ile bir araya geldikten sonra yürütücü Dr. Öğr. Üyesi Begüm İLBAY VATAN tarafından bilgilendirilmişlerdir. Yürütücü, çalıştayın amacı, yöntemi, çalıştayı ne kadar süreceği gibi konularda tekrar hatırlatmalar yaparak çalıştayı başlatmıştır.



ÇALIŞTAY ÇALIŞMA GRUPLARI

Çalıştay kapsamında Kahramanmaraş'ta öne çıkan ve/veya çıkması beklenen 5 farklı turizm alternatifi ile çalışma grupları oluşturulmuştur. Her bir çalışma grubunda gündeme ilişkin yar yapılandırılmış sorular üzerinden beyin fırtınası yöntemi ile çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Her masada birer grup yöneticisi ve raportör görev almıştır. Çalışma gruplarındaki çıktılar raporlaştırılmak üzere çalıştay yürütücüsüne yazılı olarak teslim edilmiştir.

DOĞA TURİZMİ ÇALIŞMA GRUBU



Görsel 1. Doğa Turizmi Çalışma Grubu

Grup Yöneticisi

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ERDEM (Harran Üniversitesi)

Katılımcılar

Dr. Veysel Mehmet GÜLTEKİN (Kahramanmaraş Mado Akdeniz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Müdürü)

İbrahim Başar SAYDAM (Kırsal Kalkınma Birim Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet POLAT (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)

Doğa Turizmi Yarı Yapılandırılmış Gündem Soruları

1. Doğa turizminin mevcut durumu nedir? Nasıl geliştirilebilir?
2. Doğa turizmine hizmet veren tesislerin niceliksel ve niteliksel yeterlilikleri bu turizm türüne elverişli midir? Eksikler nelerdir? Bölgenin temel alt yapı ve üst yapı eksiklikleri ve çözüm önerileri nelerdir?



3. 6 Şubat depremleri sonrası doğa turizmi özelinde öncelik verilmesi gereken eylem planları nelerdir?
4. Doğa turizmi imajı nasıl geliştirilebilir? Otel, acenta ve yiyecek-içecek işletmelerinin sorumlulukları neler olmalıdır?
5. Markalaşma yolunda özel işletmeler ve kamu otoriteleri arasında iş birliği koşulları nasıl geliştirilebilir? Sorumluluklar neler olmalıdır?
6. Tesislerin hizmet kalitesi ölçümleri yapılmakta mıdır? Ziyaretçi memnuniyeti ölçülmekte midir? Ne gibi çalışmalar yapılmalıdır? Sorumluluklar paydaşlar arasında nasıl dağıtılmalıdır?

KÜLTÜR TURİZMİ ÇALIŞMA GRUBU



Görsel 2. Kültür Turizmi Çalışma Grubu

Grup Yöneticisi

Safinaz ACIPAYAM (Kahramanmaraş Müze Müdürü)

Katılımcılar

Doç. Dr. Oktay DUMANKAYA (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)

Öğr. Gör. Çağlar AKDAĞ (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)

Emine Çaylıoğlu ŞİRİKÇİ (Kahramanmaraş Müze Müdürlüğü)

Serdar YAKAR (Kültür Sanat ve Turizm Şube Müdürü)

Kültür Turizmi Yarı Yapılandırılmış Gündem Soruları

1. Bölgesel seyahat acentaları, Kahramanmaraş ilinin kültürel değerlerini kapsayan turlar düzenliyor mu? Bu konudaki mevcut engeller ve sorunlar nelerdir? Nasıl aşılabılır?



2. Kültürel değerlerin restorasyonu ve turizme kazandırılması konusunda kamu otoritelerinin yaptığı çalışmalar yeterli midir? Ne gibi eksiklikler bulunmaktadır? Çözüm önerileriniz nelerdir?
3. 6 Şubat depremleri sonrası kültür turizmi özelinde öncelik verilmesi gereken eylem planları nelerdir?
4. Hangi kültürel değerler talep yaratabilecek kadar güçlü imaja sahiptir? Marka imajı geliştirmek için kültürel anlamda Kahramanmaraş ilinin "lider ürünü" nedir? Ne olmalıdır? Bu lider ürün markalaşma açısından nasıl kullanılabilir?
5. Kültür turizmi için hedef pazar kimdir? Kim olmalıdır? Hedef pazara hangi kanallarla ulaşmak ve ne gibi çalışmalar yapmak gerekmektedir?
6. Kültürel değerlerin tanıtımı ve pazarlanması konusunda özel sektör - kamu sektörü iş birliği koşulları nasıl yaratılabilir? Sorumluluklar nasıl paylaşılmalıdır?
7. Kültürel amaçlı gelen turistler için bir rota belirleyiniz.

GASTRONOMİ TURİZMİ ÇALIŞMA GRUBU



Görsel 3. Gastronomi Turizmi Çalışma Grubu

Grup Yöneticisi

Doç. Dr. Şaban KARGİGLİOĞLU (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Katılımcılar

Öğr. Gör. Ali ALDIOĞLU (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)

Gökhan BÜYÜKDERELİ (Expo Garden Hotel)

Mürüvvet ALPARSLAN NAZLI (GASTROMARAŞ Mutfak Akademisi)

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Burcu ATALAY (Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi)

Gastronomi Turizmi Yarı Yapılandırılmış Gündem Soruları

1. Bölgeye yönelik yöresel yemeklerin bilinirlik düzeyi nedir? Bu konuda saha araştırmaları mevcut mudur? Temel sorunlar nelerdir?
2. Gastronomi turizmi kaynakları nelerdir? Bu kaynaklar turistik açıdan ne düzeyde değerlendirilmektedir? Mevcut sorunlar nelerdir? Bu kaynakların nitelikleri turistik talep yaratacak kadar güçlü müdür? Bölgeye yönelik talep yaratabilir mi?
3. 6 Şubat depremleri sonrası gastronomi turizmi özelinde öncelik verilmesi gereken eylem planları nelerdir?



4. Gastronomi turizmi diğer turizm türleri ile birlikte değerlendirilebilir mi? Tek başına bir talep yaratmak mümkün değilse, hangi turizm türü/türleri ile entegrasyon sağlanmalıdır?
5. Yiyecek-içecek tesisleri nitelik ve nicelik açısından yeterli midir? Sunulan hizmetler nelerdir? Nasıl çeşitlendirilebilir?
6. Tesislerin hizmet kalitesi ölçümleri yapılmakta mıdır? Ziyaretçi memnuniyeti ölçülmekte midir? Ne gibi çalışmalar yapılmalıdır? Sorumluluklar paydaşlar arasında nasıl dağıtılmalıdır?
7. Kahramanmaraş ilinin diğer şehirlerden farklı olarak gastronomi turizmi alanında avantaj ve dezavantajları nelerdir? Rekabet koşulları nasıl değerlendirilmektedir?
8. Gastronomi turizmi için hedef pazar kimdir? Kim olmalıdır? Hedef pazara hangi kanallarla ulaşmak ve ne gibi çalışmalar yapmak gerekmektedir?
9. Gastronomi turizmi kaynaklarının tanıtımı ve pazarlanması konusunda özel sektör-kamu sektörü iş birliği koşulları nasıl yaratılabilir? Sorumluluklar nasıl paylaşılmalıdır?

SAĞLIK TURİZMİ ÇALIŞMA GRUBU



Görsel 4: Sağlık Turizmi Çalışma Grubu

Grup Yöneticisi

Doç. Dr. Sedat BİLİNİR (Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi)

Katılımcılar

Dr. Öğr. Üyesi Şerife BİLİNİR (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)

Arş. Gör. Şeyma NACAR TOPCU (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)

Dr. Tuğrul AVCI

Sağlık Turizmi Yarı Yapılandırılmış Gündem Soruları

1. Termal/wellness turizm kaynakları turistik açıdan ne düzeyde değerlendirilmektedir? Mevcut sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümü konusundaki önerileriniz nelerdir?
2. Bu kaynakların nitelikleri turistik talep yaratacak kadar güçlü müdür? Bölgeye yönelik talep yaratabilir mi?
3. Diğer turizm türleri ile birlikte değerlendirilebilir mi? Sağlık amacıyla gelen bir turist diğer turizm alternatiflerine nasıl yönlendirilebilir?



4. 6 Şubat depremleri sonrası sağlık turizmi özelinde öncelik verilmesi gereken eylem planları nelerdir?
5. Termal/wellness turizm tesisleri nitel ve nicel olarak yeterli midir? Sunulan hizmetler nelerdir? Nasıl çeşitlendirilebilir?
6. Kahramanmaraş ilinin diğer şehirlerden farklı olarak termal/wellness turizm alanında avantaj ve dezavantajları nelerdir? Rekabet koşulları nasıl değerlendirilmektedir? Termal pazar ile rekabet edilebilirliğini nasıl değerlendiriyorsunuz?
7. Termal/wellness turizmi konusunda markalaşma ve imaj geliştirme çalışmaları nasıl olmalıdır?
8. Termal/wellness turizm için hedef pazar kimdir? Kim olmalıdır? Hedef pazara hangi kanallarla ulaşmak ve ne gibi çalışmalar yapmak gerekmektedir?
9. Termal/Wellness turizm kaynaklarının tanıtımı ve pazarlanması konusunda özel sektör – kamu sektörü iş birliği koşulları nasıl yaratılabilir? Sorumluluklar nasıl paylaşılmalıdır?

DİĞER ALTERNATİF TURİZM TÜRLERİ ÇALIŞMA GRUBU



Görsel 5. Diğer Alternatif Turizm Türleri Çalışma Grubu

Grup Yöneticisi

Serhan ERDOĞANYILMAZ (Kahramanmaraş TGA Başkanı)

Katılımcılar

Riva Orhan VATAN (Profesyonel Turist Rehberi)

Tamer KILINÇ (Kahramanmaraş Mado Akdeniz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi)

Doç. Dr. Meryem GEÇİMLİ (Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi)

DİĞER Alternatif Turizm Türleri Yarı Yapılandırılmış Gündem Soruları

1. Kahramanmaraş ilinde geliştirilmesine öncelik verilmesi gereken turizm türleri nelerdir?
2. Önerdiğiniz turizm türlerinin gelişmesindeki engeller nelerdir? Bu turizm türleri açısından Kahramanmaraş'ın avantaj ve dezavantajları nelerdir?
3. 6 Şubat depremleri sonrası turizm sektörü özelinde öncelik verilmesi gereken eylem planları nelerdir?



4. Önerdiğiniz turizm türlerinin geliştirilmesi için başta oteller olmak üzere turizm işletmelerinin kapasitesi nitelik ve nicelik yönünden elverişli midir?
5. Önerdiğiniz turizm türleri için hedef turist kitlesi kimlerden oluşmaktadır? Kahramanmaraş iline gelecek turistler için şehirdeki turizm imkânları nelerdir?
6. Kahramanmaraş ilinin turizmde markalaşması ve imaj geliştirmesi için ne gibi çalışmalar yürütülmelidir?
7. Önerdiğiniz turizm türlerinin geliştirilmesi için ne gibi tanıtım ve pazarlama çalışmaları yapılabilir? Bu konuda özel sektör - kamu sektörü iş birliği koşulları nasıl yaratılabilir? Sorumluluklar nasıl paylaşılabilir?
8. Kahramanmaraş'a gelen turistler için bir gezi rotası belirleyiniz.



ÇALIŞTAY ÇIKTILARI

Bu başlık altında çalıştay katılımcılarının Kahramanmaraş turizmine yönelik değerlendirmeleri ve çözüm önerileri yer almaktadır.



DOĞA TURİZMİ

Mevcut Durum Stratejik Plan

Tablo 2. Mevcut Durum Stratejik Plan

Soru	Doğa turizminin mevcut durumu nedir? Nasıl geliştirilebilir?
Amaç	Kahramanmaraş'ta yer alan doğal çekiciliklerin mevcut durumunun belirlenmesi
Hedef	Kahramanmaraş'ta doğa turizminde çeşitliliği artırarak uluslararası standartlara ulaşmak
Güçlü yönler ve Fırsatlar	Yüksekliğin ve iklimin çeşitlilik göstermesinden dolayı farklı doğal imkânların ortaya çıkıyor olması, baraj göllerinin ve akarsuların çok olması, dağ, yayla (başta Başkonuş Yaylası ve Yavşan Yaylası olmak üzere), mağaraların (Döngel Mağarası vb.) ve mesire alanlarının çok olması, çeşitli doğa sporlarının yapılabilmesine olanak tanıyan farklı doğal yapıların olması, yamaç paraşütü uzun mesafe uçuş rekorunun Kahramanmaraş'ta kırılmış olması, Yedikuyular Kayak Merkezi'nin olması, Destinasyon içerisinde çekiciliklere ulaşım sorununun bulunmaması
Eksiklikler ve Tehditler	Yetersiz tesisleşme, mevcut rekreatif faaliyetlerin yetersizliği, deprem sonrası asbest oluşması, ulusal ve uluslararası uçuş seferlerinin kısıtlı olması, demiryolunun merkezde bulunmaması, otobana uzak olması
Stratejiler	- Doğada yapılabilecek rekreatif ve sportif faaliyetler çeşitlendirilmelidir. - Temel ve destek yapılar inşa edilmelidir. - Yönlendirme ve bilgilendirme eksiklikleri giderilmelidir. - Tekerlekli sandalyeyle erişime uygun yaban hayatı izleme alanlarının oluşturulması gerekmektedir.
Sorumlu Kurum	İl Kültür Turizm Müdürlüğü
İş birliği yapılacak paydaşlar	Turizm işletmeleri, belediyeler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları (STK), Gençlik Spor İl Müdürlüğü, Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü, Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı, meslek örgütleri



	Yıllar (2024-2028)				
Takip Edilecek Göstergeler	2024	2025	2026	2027	2028
Hava Kalitesi İndeksi					
Ormanlık alan oranı					
Rekreatif faaliyet sayısı					
Rota sayısı/ uzunluğu					
Tabiat Parkı Sayısı					

Kahramanmaraş'taki İşletmelere Yönelik Stratejik Plan

Tablo 3. Kahramanmaraş'taki İşletmelere Yönelik Stratejik Plan

Soru	Doğa turizmine hizmet veren tesislerin niceliksel ve niteliksel yeterlilikleri bu turizm türüne elverişli midir? Eksikler nelerdir? Bölgenin temel alt yapı ve üst yapı eksiklikleri ve çözüm önerileri nelerdir?
Amaç	Kahramanmaraş'ta faaliyet gösteren işletmelerin mevcut durumunun belirlenerek öneriler sunulması
Hedef	Kahramanmaraş'taki doğa turizmine yönelik faaliyette bulunan işletmelerinin hizmet düzeylerini uluslararası standartlara ulaştırmak
Mevcut durum	Deprem kaynaklı olarak konaklama kapasitesi düşmüştür (7 yıkık, 1 orta hasar, 19 az hasarlı), seyahat acentalarının 6'sı yıkık, 10'u ağır hasarlı,



	5'i orta hasarlı ve 8'i hafif hasarlıdır. Binası yıkık seyahat acentaları için müftülük meydanına 8 adet konteyner tahsis edilmiştir.				
Eksiklikler ve Tehditler	Turizmle ilgili istatistiklere ulaşamaması, hijyen ve sanitasyon uygulamalarının yetersizliği, fiyat düzeyinin artması, sektörde çalışacak personel bulma sorunu, geceleme sayısının düşük olması, ziyaretçi sayısının düşük olması, Gaziantep'in ön planda olması, acentaların ili turlara dahil etmemesi				
Öneriler ve Stratejiler	Turizm sektöründe görev yapan personele sürekli eğitimler verilerek hizmet kalitesinin artırılması, doğal alanlarda temel altyapı imkânlarının artırılması, turizm belgeli istihdam oranının artırılmasına yönelik teşvik uygulamalarının oluşturulması				
Sorumlu Kurum	İl Kültür Turizm Müdürlüğü				
İş bilirliği yapılacak paydaşlar	Turizm işletmeleri, belediyeler, eğitim kurumları, Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü				
	Yıllar (2024-2028)				
Takip Edilecek Göstergeler	2024	2025	2026	2027	2028
Konaklama İşletmesi sayısı					
Yeme-İçeme İşletmesi sayısı					
Eğlence İşletmeleri sayısı					
Seyahat İşletmeleri sayısı					



İstihdam edilen belgeli personel oranı					
Geceleme (Ortalama)					
Ziyaretçi sayıları					

Öncelik Verilmesi Gereken Eylem Planları

Tablo 4. Öncelik Verilmesi Gereken Eylem Planları

Soru	6 Şubat depremleri sonrası doğa turizmi özelinde öncelik verilmesi gereken eylem planları nelerdir?
Amaç	6 Şubat depremleri sonrası Kahramanmaraş doğa turizmine yönelik stratejilerin oluşturulması
Hedef	Oluşturulan stratejiler ile doğa turizm potansiyelinin optimize edilmesi
Mevcut durum	Kahramanmaraş İlinde Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023 Kahramanmaraş Turizm Stratejisi Eylem Planı 2020-2024
Eksiklikler ve Tehditler	Başkonuş Yaylası, Yedikuyular ve Yavşan Yaylası ile ilgili eylem planında yer alan çalışmalar hayata geçirilmiş, eylem planında yer alan diğer çalışmalar deprem nedeniyle gerçekleştirilememiştir. Deprem sonrası şehrin güncel durumunu baz alan Turizm Stratejisi Eylem Planı bulunmamaktadır.
Öneriler ve Stratejiler	- Deprem Sonrası Psikososyal Destek kapsamında deprem bölgesindeki vatandaşlara özel kampanyalar düzenlenmesi, - Dijital detoks temelli pazarlama planlarının oluşturulması - Ekoterapi (meditasyon, bahçe işleri, hayvanlarla terapi, jimnastik, pilates, koşu yoga vb.) hizmetlerinin sunulması - Ekoturizm temelli tanıtımlara ağırlık verilmesi (üründe uzmanlaşma) - Turizm sektörüne yönelik çalıştay, sempozyum ve kongrelerin yapılması - Deprem sonrası Turizm Stratejisi Eylem Planının oluşturulması



	Tüm paydaşları kapsayan turizm bilinçlendirme çalışmasının yapılması				
Sorumlu Kurum	Ticaret ve Sanayi Odası ve İl Kültür Turizm Müdürlüğü				
İş bilirligi yapılacak paydaşlar	Üniversiteler, turizm işletmeleri, Kahramanmaraş TGA (Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı), İl Kültür Turizm Müdürlüğü, Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı, belediyeler				
	Yıllar (2024-2028)				
Takip Edilecek Göstergeler	2024	2025	2026	2027	2028
Bilimsel etkinlik sayısı					
Sektörel Raporlar					
Bilimsel yayın sayısı					
Sürdürülebilirlik çalışmaları					
Eylem planında yer alan önerilerin gerçekleşme oranı					

Doğa Turizmi İmajı Eylem Planı

Tablo 5. Doğa Turizmi İmajı Eylem Planı

Soru	Doğa turizmi imajı nasıl geliştirilebilir? Otel, acenta ve yiyecek-içecek işletmelerinin sorumlulukları neler olmalıdır?
Amaç	Ziyaretçilerin Kahramanmaraş'ın doğa turizmine yönelik algılarını, düşüncelerini ve izlenimlerini pozitif yönde etkilemek/geliştirmek



Hedef	Kahramanmaraş'ı doğa turistleri için eşsiz bir destinasyon haline getirmek				
Mevcut durum	İçerik üreticileri (internet fenomenleri ve blog yazarları vb.) şehre davet edilmiştir.				
Eksiklikler ve Tehditler	• Ulusal ve uluslararası alanda tanıtım eksikliği • 6 Şubat depremleri sonrası destinasyonun altyapısına yönelik olumsuz algı				
Öneriler ve Stratejiler	• Reklam ve tanıtım faaliyetlerine ağırlık verilmelidir. Örneğin ulusal ve uluslararası fuarlara katılım sağlanarak şehrin tanıtımı yapılmalıdır. • Doğa temelli dernek, vakıf ve toplulukların toplantı, kongre veya kurultaylarını gerçekleştirebilecekleri gerekli altyapı hizmeti sunulmalı ve anlaşmalar yapılmalıdır. • Özellikle festivaller ile şehrin ismi geleneksel ve sosyal medyada sürekli olarak duyurulmalıdır (Örneğin, TEMA gibi vakıflarla iş birliği yapılarak her yıl ağaç dikme festivali yapılabilir). • Şehrin zengin doğal kaynaklarının tanıtımı konusunda ulusal ve uluslararası yapım şirketleri ve dijital medya hizmeti sağlayıcıları ile anlaşmalar yapılmalıdır. • İçerik üreticileri (internet fenomenleri vb.) şehre davet edilerek sosyal medya üzerinden daha fazla içerik oluşturulması sağlanmalıdır. • İşletmeler başta atık ve enerji olmak üzere sürdürülebilir politikaları göz önünde bulundurmalıdır. Özellikle kuruluş aşamalarında bu konuya dikkat etmelidir.				
Sorumlu Kurum	Kahramanmaraş TGA (Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı) ve İl Kültür Turizm Müdürlüğü				
İş bilirliği yapılacak paydaşlar	Üniversiteler, turizm işletmeleri, belediyeler, Ticaret ve Sanayi Odası, Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı, TEMA				
	Yıllar (2024-2028)				
Takip Edilecek Göstergeler	2024	2025	2026	2027	2028
Festival sayısı					
Film/dizi sayısı					
Ulusal ve uluslararası					



reklam süresi (sn)					
Belgesel Sayısı					

Doğa Turizmi Markalaşma Eylem Stratejisi

Tablo 6. Doğa Turizmi Markalaşma Eylem Stratejisi

Soru	Markalaşma yolunda özel işletmeler ve kamu otoriteleri arasında iş birliği koşulları nasıl geliştirilebilir? Sorumluluklar neler olmalıdır?
Amaç	Kahramanmaraş'ı doğal zenginliklerini tam olarak ifade eden kurumsal bir marka oluşturmak.
Hedef	Doğa turizmi alanında Kahramanmaraş'ı öncü bir konum haline getirmek
Mevcut durum	Markalaşma konusunda eldeki imkânların çeşitliliği
Eksiklikler ve Tehditler	Destinasyonda turizm alanında koordinasyon eksikliği, Kahramanmaraş'ı temsil eden bir markanın bulunmaması
Öneriler ve Stratejiler	• Kahramanmaraş'ı hem ulusal hem de uluslararası alanda temsil kabiliyetine sahip bir logo ve marka geliştirilmelidir, • Doğa ile ilgili slogan belirlenmelidir, • Turizm alanında plan, koordinasyon ve süreçleri yönetecek bir merkez kurulmalıdır, • Üniversite-sektör iş birliği geliştirilmelidir, • Profesyonel danışmanlık alınmalıdır, • Turizm ekosistemi içerisinde yer alan tüm süreçler optimize edilmelidir.
Sorumlu Kurum	İl Kültür Turizm Müdürlüğü
İş birliği yapılacak paydaşlar	Üniversiteler, turizm işletmeleri, Kahramanmaraş TGA (Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı), belediyeler, Ticaret ve Sanayi Odası, Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı
	Yıllar (2024-2028)



Takip Edilecek Göstergeler	2024	2025	2026	2027	2028
Koordine edilmiş paydaş sayısı					
Patent sayısı					
Proje sayısı					
Etki analiz sonuçları					

Doğa Turizmi Ziyaretçi Memnuniyeti

Tablo 7. Doğa Turizmi Ziyaretçi Memnuniyeti

Soru	Tesislerin hizmet kalitesi ölçümleri yapılmakta mıdır? Ziyaretçi memnuniyeti ölçülmekte midir? Ne gibi çalışmalar yapılmalıdır? Sorumluluklar paydaşlar arasında nasıl dağıtılmalıdır?
Amaç	Kahramanmaraş'ı ziyaret eden turistlerin memnuniyet düzeylerini en üst seviyeye çıkarmak
Hedef	Turistlerin deneyim kalitelerini maksimize ederek tekrar ziyaret edilen bir destinasyon haline getirmek
Mevcut durum	Çeşitli akademik yayınlar ve ajansların raporları bulunmaktadır.
Eksiklikler ve Tehditler	Süreli olarak memnuniyete ilişkin çalışma/raporlama bulunmamaktadır
Öneriler ve Stratejiler	Destinasyon bazında sürekli memnuniyete ilişkin anket çalışmalarının yapılması Üniversiteler bünyesinde Turizm Araştırma Koordinatörlüğünün kurulması



Sorumlu Kurum	İl Kültür Turizm Müdürlüğü				
İş birliği yapılacak paydaşlar	Üniversiteler, turizm işletmeleri, Kahramanmaraş TGA (Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı), belediyeler, Ticaret ve Sanayi Odası, Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı				
	Yıllar (2024-2028)				
Takip Edilecek Göstergeler	2024	2025	2026	2027	2028
Turistlerin genel memnuniyet oranı					
Konaklama işletmelerine yönelik memnuniyet oranı					
Yiyecek- içecek işletmelerine yönelik memnuniyet oranı					
Eğlence işletmelerine yönelik memnuniyet oranı					
Seyahat acentalarına yönelik memnuniyet oranı					



KÜLTÜR TURİZMİ

Kahramanmaraş kültür turizmi ile ilgili çalıştaydan elde edilen çıktılar aşağıdaki gibidir.

Sorunlar

- Kahramanmaraş ilinde sınırlı sayıda kültür turları düzenlenmektedir. Bu turların büyük çoğunluğu talep üzerine gerçekleştirilmektedir. Turların sayısının artırılması gerekmektedir.
- Kahramanmaraş ilinin kültür varlıklarının envanteri çıkarılmamıştır.
- Herhangi bir kültür turizmi rotası belirlenmemiştir.
- Alanında uzman insan kaynağı sayısı azdır.
- Kahramanmaraş'ta birçok tarihi yapı ve kültürel miras bulunmaktadır. Bu yapıların birçoğu, restore edilmiş ve turizme açılmıştır. Özellikle Kahramanmaraş Kalesi'nin restorasyonu ve çevresinin düzenlenmesi ve Germanicia Antik Kenti restorasyon çalışmaları gibi büyük projeler gerçekleştirilmiştir. Ancak, kültür turizmi potansiyeli yüksek tarihi ve kültürel değerlerin tamamının restore edilmediği veya turizme kazandırılmadığı görülmektedir.
- Turistik alanlarda altyapı eksiklikleri bulunmaktadır. Özellikle ulaşım ve konaklama imkânlarının yetersizliği turistlerin bölgeyi ziyaret etmesini engellemektedir.
- Kültürel mirasın korunması ve tanıtımı konusunda yeterli eğitim ve farkındalık sağlanmamıştır.
- Turistik mekânların sürdürülebilirliği ve yönetimi konusunda eksiklikler bulunmaktadır.

Çözüm Önerileri

- Restorasyon çalışmalarının hızlandırılması ve daha fazla tarihi yapı ve kültürel mirasın turizme kazandırılması için kaynakların artırılması gerekmektedir.
- Turistik alanlarda altyapı iyileştirmeleri yapılmalı ve ulaşım, konaklama gibi olanaklar artırılmalıdır.
- Yerel halkın kültürel mirasa sahip çıkması ve bu mirası koruma bilincinin artırılması için eğitim ve farkındalık programlarının düzenlenmesi gerekmektedir.
- Turistik mekânların sürdürülebilirliğini sağlamak için yönetim modelleri oluşturulmalı, yerel halkın katılımıyla bu mekânların korunması ve yönetilmesi sağlanmalıdır.
- Kahramanmaraş ilinin kültür varlıklarının envanteri çıkarılmalıdır.
- Kültür turizmi rotalarının belirlenmesi gerekmektedir.



- Alanında uzman insan kaynağı artırılmalıdır. Bu sayede turların sayısının artacağı düşünülmektedir.

Kültür turizmine dair çalıştay çıktıları başlıklar halinde özetlemek gerekirse:

Kültürel Mirasın Restore Edilmesi ve Güvenli Hale Getirilmesi:

Depremler sonucunda hasar gören tarihi yapıların hızlı bir şekilde restore edilmesi ve güvenli hale getirilmesi önemlidir. Bu yapılar, kültür turizminin temel noktalarını oluşturabilir.

Turizm Altyapısının İyileştirilmesi:

Depremler sonrasında turizm altyapısının yeniden gözden geçirilmesi ve iyileştirilmesi gerekmektedir. Yol, su, elektrik gibi temel altyapı unsurlarının yanı sıra turistlerin konaklama, yeme-içme ve ulaşım gibi ihtiyaçlarını karşılayacak tesislerin oluşturulması veya güçlendirilmesi önemlidir.

Kültürel Mirasın Tanıtımı ve Pazarlanması:

Depremler sonrasında kültürel mirasın tanıtımı ve pazarlanması için etkili bir strateji oluşturulmalıdır. Tanıtım materyalleri, dijital platformlar ve uluslararası turizm fuarları gibi kanallar kullanılarak kültürel mirasın turistlere etkili bir şekilde tanıtılması sağlanmalıdır.

Yerel Halkın Katılımı ve Desteklenmesi:

Yerel halkın kültürel mirasa sahip çıkma, koruma, tanıtma ve turizm faaliyetlerine aktif olarak katılma çabaları desteklenmeli ve ödüllendirilmelidir.

Afet Riski Yönetimi ve Acil Durum Planları:

Gelecekteki afetler için hazırlıklı olmak adına afet riski yönetimi ve acil durum planları oluşturulmalıdır. Bu planlar, kültürel mirasın korunması ve turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliği için önemlidir.

Sürdürülebilir Turizm Yaklaşımı:

Kültür turizmi faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini sağlamak için çevresel, sosyal ve ekonomik faktörler göz önünde bulundurulmalıdır. Doğal ve kültürel mirasın korunması, yerel ekonominin desteklenmesi ve yerel toplumun refahının artırılması için sürdürülebilir turizm ilkeleri benimsenmelidir.

Turizm Acenteleri ve Seyahat İşletmeleri ile İş birliği:

Seyahat acenteleri, tur operatörleri ve çevrim içi seyahat platformlarıyla iş birliği yapılarak yerli ve yabancı turistlere tur paketleri ve etkinlikler tanıtılabilir.



Dijital Pazarlama ve Tanıtım:

Web siteleri, sosyal medya platformları, bloglar ve diğer dijital kanallar aracılığıyla Kahramanmaraş'ın kültürel ve turistik değerleri tanıtılabilir. Hazırlanan etkileyici içerikler paylaşılarak hedef pazarı bilgilendirmek ve etkilemek mümkün olabilir.

Kültürel Etkinlikler ve Festivaller:

Kahramanmaraş'ta düzenlenen kültürel etkinlikler, festivaller ve özel günler, potansiyel turistlere ulaşmak ve destinasyonun kültürel yaşamını deneyimlemelerini sağlamak için önemli bir fırsattır. Bu etkinliklerin tanıtımı yapılarak turistler teşvik edilebilir.

Hedef Pazar Araştırmaları ve Pazarlama Stratejileri:

Hedef pazarların özelliklerini ve tercihlerini anlamak için pazar araştırmaları yapılmalı ve buna göre pazarlama stratejileri belirlenmelidir. Örneğin, hangi ülkelerden daha fazla turist çekilebileceği, hangi mevsimlerde daha yoğun ziyaretçi alınabileceği gibi konular araştırılabilir.

İş birliği ve Ortak Vizyon Oluşturma:

Özel sektör ve kamu sektörü, ortak bir vizyon ve hedef belirlemeli ve bu doğrultuda iş birliği yapmalıdır. Kültürel mirasın korunması ve tanıtılması konusunda paylaşılan bir amaç etrafında bir araya gelmek önemlidir.

Finansman ve Kaynakların Paylaşılması:

Kültürel mirasın tanıtımı ve pazarlanması için gerekli finansmanın sağlanması önemlidir. Özel sektör, reklam ve pazarlama faaliyetleri için, kamu sektörü ise altyapı ve tanıtım projeleri için finansal kaynak sağlayabilir.

Tanıtım ve Pazarlama Faaliyetlerinin Yürütülmesi:

Tanıtım ve pazarlama faaliyetleri konusunda özel sektörün deneyim ve kaynaklarından faydalanılabilir. Kamu sektörü ise yerel yönetimler, Kültür ve Turizm Bakanlığı gibi kurumlar aracılığıyla tanıtım faaliyetleri düzenleyebilir ve destekleyebilir.

Eğitim ve Bilinçlendirme Faaliyetleri:

Kültürel mirasın korunması ve tanıtılması konusunda toplumun bilinçlendirilmesi önemlidir. Hem kamu sektörü hem de özel sektör, eğitim ve bilinçlendirme faaliyetlerine destek verebilir ve bu konuda ortak projeler yürütebilir.



Sürdürülebilirlik ve Uzun Vadeli İşbirliği:

Özel sektör ve kamu sektörü arasındaki iş birliği sürdürülebilir olmalıdır. Kültürel mirasın korunması ve tanıtılması uzun vadeli bir çaba gerektirir. Bu nedenle, iş birliği projelerinin uzun vadeli planlar içermesi önemlidir.

Çalıştay çıktıları doğrultusunda belirlenen sorumlulukların paylaşılması için aşağıdaki yaklaşımlar benimsenebilir:

- Kamu sektörü, kültürel mirasın korunması ve altyapı projeleri gibi stratejik konularda lider rolü üstlenebilir.
- Özel sektör pazarlama, tanıtım ve etkinlikler gibi operasyonel konularda daha aktif bir rol oynayabilir.
- Her iki sektör de ortak karar alma mekanizmaları oluşturarak birlikte projeler geliştirebilir ve uygulayabilir.

Kültür turizmi amacıyla gelen ziyaretçiler için tur rotası önerisi:

- *Kahramanmaraş Kaleleri:* Turistlerin rotasına ilk olarak Kahramanmaraş'ın tarihi kaleleri eklenmelidir. Kalelerin içinde bulunan müzeler ve tarihi eserler, ziyaretçilere ilginç bilgiler sunabilir.
- *Germanicia Antik Kenti:* Kahramanmaraş'ın tarihi zenginliğini keşfetmek isteyen turistler için Germanicia Antik Kenti ziyaret edilmelidir. Burada antik kalıntılar ve yapılarla dolu bir alan bulunmaktadır.
- *Kaya Mezarları:* Kahramanmaraş'ın kaya mezarları da kültür turistleri için önemli bir durak olabilir. Bu mezarlar, bölgenin antik dönemdeki yaşam tarzını ve kültürel pratiklerini yansıtmaktadır.
- *Eshab-ı Kehf Mağarası:* İslam ve Hristiyan inanışlarına göre oldukça önemli bir yer olan Eshab-ı Kehf Mağarası, kültür turistleri için mistik bir deneyim sunabilir.
- *Ulucami ve Diğer Camiler:* Kahramanmaraş'ın tarihi camileri, Osmanlı döneminden kalma mimarisiyle dikkat çekicidir. Bu camiler tarihi ve mimari özellikleri ile turistler için önemli duraklar haline getirilebilir.

Not: Gerçekleştirilecek kültür envanteri çalışmaları ile ilin turizm rotaları daha detaylı belirlenebilir.



GASTRONOMİ TURİZMİ

Çalıştay kapsamında Kahramanmaraş gastronomi turizmi ile ilgili elde edilen çıktılar aşağıdaki gibidir.

Temel sorun 1: Tanıtımın yetersiz olması, yerel yönetimin ortak akılla hareket edemiyor olması, kooperatifleşememe...

➤ Kahramanmaraş'ta ikamet edenler yöresel yemekleri bilmektedir. Ancak il dışındaki potansiyel turistlerin Kahramanmaraş yöresel yemeklerini tanımadığı düşünülmektedir.

Çözüm: Festivallerin düzenlenmesi, Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) ile ünlülerin ağırlanması, yöresel ürünler ile festivallerin düzenlenmesi...

➤ Coğrafi işaretli ürünlerin ve yöresel yemeklerin tanıtımı artırılmalıdır.

➤ Gastronomi Müzeleri açılmalıdır.

➤ Dondurma cambazlığı kültürü devam ettirilmeli ve turistleri cezbedecek hale getirilmelidir.

➤ Saha araştırmasını içeren çalışmaların ve Gastromaraş Mutfak Akademisi gibi kuruluşların sayısı teşviklerle artırılmalıdır.

Temel sorun 2: Tanıtım ve ulaşım sorunu ile yöresel ürünlerin paketlenip turistik ürün haline getirilmemesi...

Çözüm: Yaşayan müzelerin (canlı müze) açılması, Maraş gecelerinin (kültürel öğeler) ve kısa folklor eğlencelerinin düzenlenmesi, organizasyon şirketi kurulmasının teşvik edilmesi, yemek atölyelerinin ve çalıştayların (workshop) düzenlenmesi önerilmektedir. Ayrıca, eğitim mutfağı konseptinde turistlere sertifikalı eğitimler verilebilir; Kahramanmaraş mutfağını ve kültürünü ön plana çıkaracak dizi ve filmler çekilebilir; sanal (VR) gözlüklerle tanıtımlar yapılabilir.

6 Şubat depremleri sonrası çözüm önerileri:

➤ Yatak kapasitesi artırılmalı,

➤ Zarar gören yiyecek içecek işletmeleri desteklenmeli,

➤ Yöresel tencere ve tepsi yemeklerinin sunumlarında modernizasyona gidilmeli,

➤ Gastronomi turizmi ile birlikte kış turizmi, doğa turizmi, tarım turizmi, termal turizm, hüzün turizmi desteklenerek entegre edilmelidir.

6 Şubat depremleri sonrası yiyecek-içecek tesislerinin nitelik ve nicelikleri incelendiğinde:

➤ Deprem sonrasında nitelik ve nicelik olarak yetersiz oldukları,

➤ Ürün kalitesinde düşüş olduğu,

➤ Sunum tekniklerinin geliştirilmesi ve özellikle yemeklerdeki yağ oranının turistlere göre güncellenmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

6 Şubat depremleri sonrası yiyecek-içecek tesislerinin hizmet kalitesi ölçümlerine dair:

➤ Bu bilgi tam olarak bilinmemekle birlikte ölçüm yapıldığı düşünülmemektedir.



- Ziyaretçi memnuniyetinin ölçülmediği düşünülmektedir.
- Valilik tarafından turizm ajansı kurularak hizmet kalite ölçümlerine dair sorumluluklar belediyelere, İl Kültür Turizm Müdürlüğüne, ilgili STK'lere ve üniversitelere dağıtılmalıdır.

Kahramanmaraş ilinin Avantajları:

- Yöresel ürünlerin çok çeşitli olması,
- Bakir bir mutfığa sahip olması,
- Avantajlı bir iklime sahip olması,
- Endemik bitki çeşitliliğine sahip olması,
- Farklı turizm çeşitlerine ev sahipliği yapabilecek potansiyele sahip olmasıdır.

Kahramanmaraş ilinin Dezavantajları:

- Ulaşım problemleri,
- Tanıtım yetersizliği,
- Pazarlama sorunları,
- Turizm bilincinin tam oluşmaması,
- Çevresinde Gaziantep ve Hatay illerinin yer alması ve bu illere özellikle uçakla ulaşım imkânının yüksek olması sebebiyle Kahramanmaraş'ın rekabet gücünün düşük olmasıdır.

Kahramanmaraş İli için hedefler ve öneriler:

- Kahramanmaraş için hedef iç turizm pazarı olmalıdır.
- Yeni lezzetler keşfetmek isteyen tüm ziyaretçiler hedeflenmelidir.
- Televizyon ve dijital platform tanıtımları ile dizi ve filmlerin Kahramanmaraş'ta çekilmesi desteklenmelidir.
- Hedef pazara yönelik modern sunumlar gerçekleştiren şeflerin istihdam edilmesi, ulusal ve uluslararası festival ve fuarların gerçekleştirilmesi önemlidir.
- Kahramanmaraş turizm tanıtım filminin ivedi ile çekilmesi ve yayınlanması gerekmektedir.
- Turizm ajansı kurularak, yerel yönetimlerin, ilgili STK'lerin ve özel işletmelerin yönlendirilmesi; turizmin geliştirilmesine dair sorumlulukların Valilik tarafından oluşturulan bir turizm birimi tarafından dağıtılması önerilmektedir. Ayrıca, kalkınma ajansı ve üniversitelerin özellikle uluslararası fon bulması konusunda desteklenmesi önemlidir.



SAĞLIK TURİZMİ

Çalıştay kapsamında sağlık turizminden elde edilen çıktılar aşağıdaki sekiz tema altında toplanmıştır.

Sağlık Turizmi Altyapılarının Güçlendirilmesi: Sağlık tesisleri modernize edilmeli, uluslararası standartlara uygun hale getirilmelidir.

- Öncelikle Kahramanmaraş'taki iki üniversitenin çeşitli bilim dallarındaki akademisyenlerden görüş alarak planlama çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Üniversitelerin paydaş olması sağlanmalıdır. Ayrıca yapılacak olan planlamalar yörenin doğal ve tarihi dokusuna göre şekillenmelidir.
- Sağlık turizmi kapsamında tesislerin modernize edilmesi gerekmektedir. Ziyaretçilerin uluslararası standartlara uygun hale getirilmiş tesislerde konaklaması önem arz etmektedir.
- Tesislerde atık suların arıtılarak devir daim sistemi kurulması gerekmektedir.
- Tesisler ekolojik hale getirilmelidir.
- Termal kaynakların iyi korunması gerekmektedir. Bilinçsiz kullanımın önüne geçilmelidir.
- Sıcak su kaynağının korunması büyük önem arz etmektedir. Termal turizm kaynaklarında altyapının korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekmektedir.
- Deprem sürecinde turistik tesislerin dayanıklı olmadığı gözlemlenmiştir. Bu tesislerin depreme dayanıklı hale getirilmesi gerekmektedir.
- Turistik tesislerin tüm donatılara ve ekipmanlara sahip olması ziyaretçi memnuniyeti açısından önemlidir.
- Tesislerde sağlık personelleri bulundurularak kişiye özel tedavi hizmetleri sunulmalıdır.
- Sağlık turizmi tesislerinin her mevsime uygun aktivitelere imkân sağlaması gerekir (soğuk havuz, aqua park, kamp alanı, doğa turizmi aktiviteleri vb.).
- Güvenli mekânlarda turizm hizmeti sunulduğunda ortaya çok iyi sonuçlar çıkacaktır.

Pazarlama ve Tanıtım: Sağlık turizmi potansiyelini vurgulayan etkili pazarlama stratejileri ve turistik tanıtım kampanyaları düzenlenmelidir.

- Sağlık turizmi pazarlamasında sosyal medya reklamlarının güçlendirilmesi ve farklı kuşaklardan ziyaretçilere yönelik pazarlama çalışmalarının yürütülmesi önemlidir.
- Kahramanmaraş'ın farklı turizm çeşitlerinin gerçekleştirilebilme potansiyeli yüksektir. Ancak pazarlama konusunda ciddi sorunlar söz konusudur. Sorunların önüne geçilmesinde sosyal medya platformları daha aktif kullanılmalıdır. Ayrıca EXPO 2023 alanında sağlık ve termal turizmi ile ilgili tanıtıcı görseller yer almalıdır.
- Kahramanmaraş için sağlık turizmi rotası oluşturulmalıdır.



- Kahramanmaraş'taki hangi kaplıcanın hangi hastalıklarda kullanılabileceği iyi tespit edilerek tanıtım bu yönde yapılmalıdır.
- Kahramanmaraş'ta yerel halkın dışarıya kapalı yaşam tarzı tanıtım ve pazarlamayı olumsuz etkilemektedir. Bu noktada sağlık turizminin tanıtım ve pazarlamasında sponsorlardan yararlanılabilir.
- Türkiye'de termal turizm alanında kendini ispatlamış tesisler örnek alınmalıdır. Böylece daha etkin bir gelişme sağlanabilir.

Destek ve Teşvikler: Yerel yetkililer sağlık turizmini destekleyen politika ve teşvikleri uygulayarak sektörün büyümesine katkıda bulunmalıdır.

- Termal kaplıcaların desteklenmesi amacıyla resmi kuruluşların ya da sivil toplum kuruluşlarının organizasyonlarını termal tesislerde düzenlemeleri teşvik edilebilir.
- Yerel yönetimlerin desteği ile alternatif tıp alanında çalışmalar yapılabilir. Hastanelerin içerisine bu alanlar eklenebilir. Bununla ilgili kalifiye eleman yetiştirilebilir. Böylece alternatif tıp alanında ilerleme sağlanarak eğitimler verilebilir (hacamat, çamur banyosu, sülük tedavisi, tuz odaları, akupunktur vb.)

Ulaşım Kolaylığı: Sağlık turizminin yapıldığı noktalara havaalanı, otogar ve şehir içi ulaşım olanakları sağlanarak ulaşım kolaylaştırılmalıdır.

- Termal turizm tesislerinin ulaşılabilir olması gerekmektedir. Ziyaretçilerin tesislere en kısa ve kolay yoldan ulaşabileceği güzergâhın belirlenmesi ziyaretçi memnuniyetini artıracaktır.
- Sağlık turizmi kapsamında yapılabilecek rekreatif etkinlikler için yapılar inşa edilmelidir.
- Sağlık turizmine yerel yönetimin öncelik vermesi gerekmektedir (özellikle erişilebilirliğin artırılabilmesi için yol hizmeti çok önemlidir).

İşbirliği: Şehirdeki tüm sağlık turizmi tesisleri iş birliği içinde hareket edebilmelidir. İşbirliğinin sağlanması ve iletişimin devamlılığı için çevrim içi mobil uygulamalar üzerinden haberleşme sağlanabilir.

- Yerel kuruluşların dâhil olduğu çevrim içi haberleşme ağı kurulabilir
- Turizm acenteleri ve STK'lerle iş birliği yapılmalıdır.
- Sağlık turizminde daha çok paydaşın söz sahibi olması sağlanmalıdır.

Üniversitelere Görev Verilebilir: Sağlık turizmi konusunda üniversitelere daha fazla rol düşmektedir.

- Üniversitelerde alternatif tıp alanında bölüm açılabilir. Bu alanda halka hizmet sunulabilir.
- Sağlık turizmi planlamasının bilimsel boyutunda üniversiteler katkı sağlamalıdır.

Anketler: Bağımsız araştırma şirketlerinin danışan/ziyaretçi memnuniyet çalışmaları yapması, verilerin reklam ve tanıtım olarak yayınlanması gerekmektedir.

- Yerel halkın sağlık turizmine bakış açısını ve tutumlarını incelemek üzere belli aralıklarla anket uygulanmalıdır.



- Özellikle sağlık turizmi kapsamında Kahramanmaraş'ı ziyaret edenler ile yüz yüze veya dijital platformlar aracılığıyla memnuniyet, tekrar ziyaret etme, başkalarına tavsiye etme vb. anketleri yürütülmelidir.
- Termal turizm tesisi işletmecileri ile sorunlar, çözüm önerileri ve beklentileri ile ilgili çalışmalar yapılabilir.

Sempozyum ve Çalıştaylar:

- Termal turizm alanlarında sempozyum, çalıştay, fuar ve festival gibi etkinlikler düzenlenebilir.
- Kahramanmaraş'ta termal turizm alanları genellikle kırsal yerleşkelerde bulunduğu için halkın sağlık turizmi konusunda bu tür etkinliklerle bilinçlendirilmesi önemlidir.



DİĞER ALTERNATİF TURİZM TÜRLERİ

Kahramanmaraş'ta yaşanan depremler sonrasında ön plana çıkarılması gereken başlıca turizm türleri; hüznün (dark) turizmi, kültürel miras turizmi, üçüncü yaş turizmi ve engelli turizmidir.

- Hüznün turizmi, yaşanan doğal veya beşeri felaketlerdeki kayıpların unutulmaması ve kişilerin farkındalıklarının artırılması amacıyla ölümlerin ve yıkımların olduğu bölgelere yapılan seyahatleri kapsamaktadır. Ülkemizde Gelibolu Tarihi Milli Parkı, 17 Ağustos 1999 Marmara Depremi Alanları; Dünyada ise, Çernobil faciası (Ukrayna), 2. Dünya Savaşı'ndan kalan Auschwitz Toplama Kampı (Polonya) ve afet sonucu yok olan Pompei Kenti (İtalya) hüznün turizmi rotalarından bazılarıdır. 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan Kahramanmaraş merkezli iki büyük deprem de Kahramanmaraş ilinin hüznün turizmi kapsamında değerlendirilerek il için bir avantaj sağlanabileceğini göstermektedir.

Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Kahramanmaraş somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarına sahiptir. Tarihi yapıları, el sanatları ve zengin mutfak kültürüyle ön plana çıkan ilde kültürel miras turizminin geliştirilmesi öncelendirilmelidir. Bununla ilgili öneriler ise aşağıdaki gibidir:

- İldeki konaklar aslına uygun olarak restore edilmeli ve turizme kazandırılmalıdır.
- Medya etkin biçimde kullanılmalıdır. Özellikle Kahramanmaraş'ın kültürel miras unsurlarının ön plana çıktığı ve insanlarda merak uyandıracak dizi ve filmler çekilmelidir.
- Kahramanmaraş mutfak kültürünü yansıtan cevizli içli köfte, paça suyuna batırılan tarhana, sumak ekşisi gibi pek çok ürünün tanıtımına önem verilmelidir.
- Kahramanmaraş'ın kültürünü yansıtan “geleneksel hamam kültürü” yeniden canlandırılmalıdır.
- El sanatlarına önem verilmelidir.
- Hediyelik eşya olarak sunulabilecek ve Kahramanmaraş'ın kültürel değerlerini taşıyan özellikle el yapımı ürünlerin üretimi teşvik edilerek arttırılmalı ve ürün kalitesi geliştirilmelidir. Böylece yerel halkın turizme katılımı ve ekonomik olarak kalkınması sağlanabilir.
- Bağ evlerinin çevrim içi konaklama uygulamalarıyla konaklama hizmeti vermeleri ve turizm sistemine dâhil edilmeleri gerekmektedir.

Ağırlık verilmesi gereken diğer turizm türleri engelli turizmi ve üçüncü yaş turizmidir. Yaşanan depremler sonrası engelli nüfusunun artabileceği düşünülmelidir. Gerek ilde yaşayan gerek il dışından gelen engelli bireylere uygun şekilde il yeniden planlanmalıdır.



Kahramanmaraş kaplıcalar bakımından son derece zengin bir şehirdir. Üçüncü yaş turizmine katılan bireylerin en çok tercih ettikleri yerler olan ılıca ve kaplıcalar, bulundukları bölgelerdeki turizmin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Üçüncü yaş turizmine katılan bireylerin genellikle uzun süreli konaklayabiliyor olması ve bütçe açısından diğer yaş gruplarına göre daha rahat olması bu turizm türünün Kahramanmaraş için avantaj yaratacağının göstergesidir.

Kahramanmaraş ilinin turizm sektörü açısından bazı dezavantajlara sahip olduğu bilinmektedir. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

- Altyapı hizmetlerinin istenilen seviyede olmaması,
- Yöre halkının turizm bilinci düzeyinin düşük olması ve turizme karşı bazı olumsuz önyargılara sahip olması,
- Turizm sektöründe profesyonel meslek elemanı sayısının azlığı,
- Turizm rehberlik faaliyetinin yetersizliği,
- Kahramanmaraş turizm imajının zayıflığı ve şehrin tanıtımının yetersiz olması,
- Yönlendirme levhalarının eksikliği,
- Şehirdeki görüntü kirliliği gibi durumlar bu turizm türlerinin uygulanmasındaki başlıca dezavantajlardır.

6 Şubat depremleri sonrası turizm sektörü özelinde öncelik verilmesi gereken eylem planları aşağıdaki gibidir:

- Altyapı ve imar planları,
- Ulaşımın yeniden ele alınması,
- Hüzün turizminin gelişmesi için anıt ve müzelerin yapılması,
- Konaklama ve turizm tesislerinin yeniden yapılandırılması ve ayağa kaldırılması; özellikle butik otellerin yörenin ruhuna ve kültürel dokusuna uygun bir mimari zihniyetle inşa edilmesi,
- Şehirde görüntü kirliliği meydana getiren eksikliklerin giderilmesidir.

Örneğin, Tekke Mahallesi gibi bölgelerin estetik mimari anlayışla şehrin ruhuna uygun olarak düzenlenmesi gerekliliği... Bir diğer örnek, şehrin temizliğine gerek yerel yönetimlerin ve gerek vatandaşların daha duyarlı davranarak özen göstermesi...

Önerilen turizm türlerinin geliştirilmesi için başta oteller olmak üzere turizm işletmelerinin kapasitesi nitelik ve nicelik yönünden yeterli değildir. Turizm işletmelerinin onarılması, yapıların ayağa kaldırılması ve/veya yeniden inşa edilmesi gerekmektedir.

Önerilen turizm türleri için hedef turist kitlesi:



- Depremden fiziksel ya da duygusal olarak etkilenen, deprem konusunda farkındalıklarını korumak veya arttırmak isteyen, hüzün turizmine ilgi duyan yerli ve yabancı tüm ziyaretçiler,
- Kültürel miras unsurlarına ilgi duyan yerli ve yabancı turistler,
- Üçüncü yaş turizmi kitlesi ve engelli ziyaretçilerdir.

Kahramanmaraş iline gelecek turistler için şehirdeki turizm potansiyeli ve turizm imkânları:

- Depremler sonrası şehirdeki hüzün turizmi potansiyeli,
- İldeki termal turizm olanakları;
 - Ilıca Kaplıcaları,
 - Döngel Kaplıcaları,
 - Ekinözü İçmeleri,
 - Göksun Büyükkızılcık İçmesi.
 - Uyuzpınarı İçmesi,
 - Dereboğazı İçmesi.
- İldeki kültürel miras unsurları taşıyan yapılar;
 - İnanç turizmi için dini ve tarihi mekânlar (Sütçü İmam Türbesi, Eshab-ı Kehf Külliyesi vb.),
 - Kahramanmaraş konakları ve tarihi binalar,
 - Hanlar, hamamlar, tarihi ticaret yapıları (Taş Han, Çukur Hamamı vb.),
 - Mutfak (gastronomi) turizmi potansiyeli ve gastronomi tesisleri,
 - Geleneksel el sanatları ürünlerinin sunulduğu ve yapımının izlenebileceği tarihi Maraş çarşıları (Tarihi Maraş Kapalı Çarşısı, Saraçhane Çarşısı, Demirciler Çarşısı vb.),
 - Müzeler (Kahramanmaraş Arkeoloji Müzesi, Yedi Güzel Adam Edebiyat Müzesi, Maraş Dondurma Müzesi vb.),
 - Ören yerleri ve Garmenicia başta olmak üzere zengin arkeolojik değerler,
 - Kaleler (Kahramanmaraş Kalesi, Geben-Meryemçil Kalesi vb.),
 - Mağaralar ve Kaya Yerleşmeleri (Döngel Mağarası, Çukurhisar Kaya Mezarları vb.).
- Yedikuyular Kayak Merkezi,
- Koruma altındaki turizm ve rekreasyon alanları (Başkonuş Millî Parkı, Kapıçam Tabiat Parkı vb.),
- Yapay Göller (Menzelet Barajı, Kılavuzlu Barajı vb.),
- Yeşilgöz Karstik Kaynağı,
- Turizm potansiyeli yüksek yayla ve plato alanları...



Kahramanmaraş ilinin turizmde markalaşması ve imaj geliştirmesi için aşağıdaki çalışmalar yürütülmelidir:

- Turizm faaliyetlerinin gerçekleşmesinde ulaşım son derece önemlidir. Şehir içi ve şehirlerarası karayollarında bilgilendirme ve yönlendirme levhaları, turizmin gereklerine göre düzenlenmelidir. Havaalanı geliştirilmeli ve diğer şehirlere olan seferler sıklaştırılarak hava yolu ağı daha işlek hale getirilmelidir.
- Tanıtımda bütünlük pazarlama iletişimi kullanılarak, pazarlama çalışmaları tek bir hedef altında toplanmalı ve Kahramanmaraş'ı ziyaret etmek isteyenlere net bir mesaj verilmelidir. Türk Hava Yolları'nın tüm birimlerinin “feel like home” mesajını vererek yolcuların kendilerini evlerinde gibi hissedeceklerini vurgulaması örnek olarak verilebilir.
- Sinema ve televizyon gibi medya organlarında Kahramanmaraş ilinin her zaman var olması sağlanmalıdır.
- Fenomen, “influencer” gibi sosyal ve ulusal medyada tanınmış kişiler il tanıtımında kullanılmalıdır.
- Dizi senaryolarında Kahramanmaraş kültürü yer almalıdır.

Kahramanmaraş için oluşturulan doğa turizmi gezi rotası¹:

- Kapıçam Tabiat Parkı (Yöresel Lezzetler Eşliğinde Öğlen Yemeği)
- Menzelet Barajı ve Ali Kayası
- Tarihi Ceyhan Taş Köprüsü
- Döngel Şelaesi ve Mağarası
- Tekir, Yeşilgöz (Akşam Yemeği)

Sonuç itibarıyla üzerinde durulan turizm türü yaşanan depremler göz önünde bulundurulduğunda *hüzün turizmi* olmuştur. Dünyada ve Türkiye’de birçok bölge bu turizm türüne ağırlık vererek önemli bir turizm destinasyonu haline gelmiştir.

Günümüzde insanları turizme yönlendiren motivasyonlar arasında doğaya dönüş, geleneksel ve özgün olanı deneyimleme gibi unsurlar son derece önem kazanmıştır. Kahramanmaraş ili de sahip olduğu yöresel kültürü ve günlük yaşayışıyla son derece özgün bir ildir. Yemekleri, gelenekleri, kıyafetleri ve diğer birçok zenginliğiyle il özgünlüğünü koruyarak turizmini geliştirmelidir. Kahramanmaraş'ta yöresele ve geleneksele dönüş fikrine odaklanılarak bir pazarlama planı oluşturulmalıdır. İlin özgün kimliği yansıtılarak ve doğallığının yitirilmesinin önüne geçilerek turizm geliştirilmelidir. Bu bağlamda özel sektör ve kamu kurumları, turizmin gelişmesine yönelik yapılacak çalıştaylarla bir araya

¹ Yaşanan depremler sonucunda tarihi yapılarındaki yıkım nedeniyle yalnızca bu rota tercih edilmiştir.



gelmeli ve Valilik, Belediyeler, Üniversiteler, Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası gibi kurumlar fikir alışverişinde bulunmalıdır.



SON SÖZ

6 Şubat 2023 tarihinde yaşadığımız Kahramanmaraş merkezli iki büyük deprem bölgeyi ve halkı derinden etkilemiştir. Bu afet, ilde büyük zararlara neden olmuş, birçok ev ve iş yeri yıkılmış, altyapıda ciddi hasarlar oluşmuştur. Yaşanan depremler sonrası Kahramanmaraş ilinde başlayan yeniden yapılanma sürecinde turizm potansiyeli göz önünde bulundurularak geleceğe dair önemli adımlar atılmalıdır. Çünkü Kahramanmaraş, eşsiz doğasıyla, kültürel birikimiyle, sağlık turizmi olanaklarıyla ve zengin mutfağıyla turizm açısından büyük potansiyele sahiptir. Bu çeşitlilik, bölgeyi farklı turizm türleri için ideal bir destinasyon haline getirmektedir.

Deprem ve Kahramanmaraş Turizmi Çalıştayı'nda ortaya çıkan önemli sonuçlar, Kahramanmaraş'ın turizm potansiyelini artırmak ve bölgeyi yeniden canlandırmak adına önemli bir yol haritası sunmaktadır. Ancak, bu sürecin başarılı olabilmesi için yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve özel sektörün iş birliği içinde hareket etmesi gerekmektedir. Ayrıca, turizmin sürdürülebilirliği, çevresel koruma ve yerel halkın katılımı Kahramanmaraş'ın turizmdeki potansiyelini en üst düzeye çıkararak bölgenin kalkınmasına önemli katkılar sağlayacaktır.

Sonuç olarak, uygulanacak doğru stratejiler Kahramanmaraş'ın turizm potansiyelini ortaya çıkarabilmek ve gelecek nesillere daha yaşanabilir bir Kahramanmaraş bırakabilmek adına büyük bir önem taşımaktadır. Bu doğrultuda yapılan çalıştayın, bölgenin turizm potansiyelini değerlendirmek ve geleceğe dair stratejik adımlar atmak için önemli bir platform olduğunu vurgulamak isterim. Umarım ortaya çıkan fikirler ve öneriler, Kahramanmaraş'ın turizmde başarılı bir geleceğe adım atmasına katkı sağlar.

Doktor Öğretim Üyesi Begüm İLBAY VATAN

Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi

EKLER

EK-1. ÇALIŞTAY AFİŞİ



KAHRAMANMARAŞ İSTİKLAL ÜNİVERSİTESİ

**1. Uluslararası İstiklal Sempozyumu kapsamında
DEPREM VE KAHRAMANMARAŞ TURİZMİ ÇALIŞTAYI**



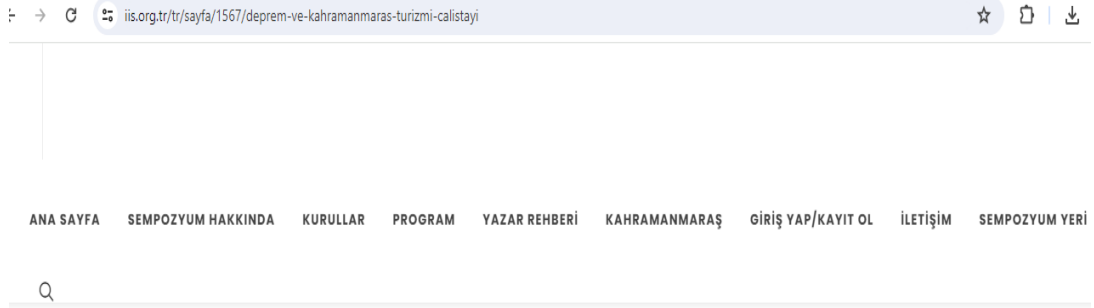
Oturlar

Birinci oturum 7 Şubat 2024-Öğleden Önce
İkinci oturum 7 Şubat 2024-Öğleden Sonra
Yürütücü: Dr. Öğr. Üyesi Begüm İLBAY VATAN

Çalıştay yüz yüze gerçekleşecek olup, katılım ücretine ilişkin detaylı bilgiye <http://iis.org.tr/> adresinden ulaşabilirsiniz.



EK-2. ÇALIŞTAY İNTERNET SİTESİ



DEPREM VE KAHRAMANMARAŞ TURİZMİ ÇALIŞTAYI

Yürütücü: Dr. Öğr. Üyesi Begüm İLBAY VATAN

Amaç ve Kapsam

6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan depremlerin merkez üssü olan ve büyük yıkıma uğrayan Kahramanmaraş ilindeki turizm varlıkları ve ilin turizm sektörü zarara uğramıştır. Bu olumsuzluklar Deprem ve Kahramanmaraş Turizmi Çalıştayı önemli bir gereklilik haline getirmiştir.

Çalıştayın amacı, Kahramanmaraş turizm sektöründe yaşanan sorunların belirlenmesi ve belirlenen sorunlara çözüm önerileri getirilmesidir. Ayrıca, ilin turizm çeşitliliğinin değerlendirilerek hangi alanlara yatırım yapılması gerektiğine dair öneriler sunulması, turizm kaynaklarının daha etkin nasıl kullanılabileceğinin ele alınması, tüm turizm paydaşları arası iş birliğinin çerçevesinin çizilmesi ve ildeki kurumların turizm gündemlerine temel oluşturulması çalıştayın alt amaçlarıdır.



EK-3. ÇALIŞTAY DAVET MEKTUBU ÖRNEĞİ



I. INTERNATIONAL İSTIKLAL SYMPOSIUM

Earthquake and Kahramanmaraş Tourism Workshop

07.02.2024
Kahramanmaraş, TURKEY

Date: 27 January 2024

Kahramanmaraş İstiklal University, Faculty of Engineering, Architecture
and Design, Karacasu Campus, Kahramanmaraş TURKEY
Phone Number: +903444001000
Website: <http://iis.org.tr/en>
Email: mercem.gecmli@istiklal.edu.tr

Invitation Letter

Dear

We are pleased to invite you "EARTHQUAKE AND KAHRAMANMARAŞ TOURISM WORKSHOP" on 07 February 2024 in Kelebek ve Uğur Böceği Bahçesi, Expo Kahramanmaraş. The workshop will be organized in the context of "I. International İstiklal Symposium (IIS): Earthquake and Space" which will be held on 06-08 February 2024 in Kahramanmaraş, Turkey.

IIS provides an opportunity for academics, consultants, scholars, practitioners, policy makers and researchers with different backgrounds, to present their papers in the symposium and to discuss their experiences, new ideas, research results, as well as any practical challenges encountered and/or the solutions adopted during their work.

For more information please visit website: <http://iis.org.tr/en/sayfa/1556/earthquake-and-kahramanmaraş-tourism-workshop>

For any inquiries, please do not hesitate to contact us. Thank you in advance for your valuable participation. We are looking forward to meeting you in Kahramanmaraş, Turkey!

Kind regards,

Assoc. Prof. Meryem Gecmli
On behalf of Symposium Organizing Committee
Chair of the Committee

Asst. Prof. Dr. Begüm İlay Valan
Workshop Chair

<http://iis.org.tr/en>



EK-4. ÇALIŞTAY KATILIM BELGESİ ÖRNEĞİ

